

SUPRAVIEȚUIRE

Vlad Zografi s-a născut la București în 1960. A studiat fizica la Universitatea din București, iar în 1994 a obținut un doctorat în fizică atomică la Universitatea Paris XI, Orsay. A debutat în februarie 1990 în *România literară*, cu o povestire. A publicat proză (*Genunchiul stâng sau genunchiul drept*, 1993 și *Omul nou*, 1994), apoi teatru: *Isabela, dragostea mea* (1996, Premiul Uniunii Scriitorilor), *Oedip la Delphi* (1997), *Regele și cadavrul* (1998), *Viitorul e maculatură* (1999, Premiul Uniunii Scriitorilor), *America și acustica* (2007, Premiul Uniunii Scriitorilor), *Petru* (2007, conținând variante revăzute ale unor piese publicate anterior), *Toate mințile tale* (2011). *Petru* a fost prima piesă de teatru românească pusă în scenă după 1989 la Teatrul Bulandra, iar spectacolul (regizat de Cătălina Buzoianu) a fost invitat la Bienala de la Bonn în 1998. În 2012 a publicat eseu *Infinitul dinăuntru. Șase povestiri despre om, societate și istorie*. În 2016 a publicat romanul *Efectele secundare ale vieții* (Premiul Observator Lyceum, 2017), apărut în limba cehă (traducere de Jiří Našinec, Editura Havran, Praga, 2019) și în limba sârbă (traducere de Đura Miočinović, Editura Knjževna radionica Rašić, Belgrad, 2020). În 2018 a publicat romanul *Șapte Octombrie*.

VLAD ZOGRAFI
SUPRAVIETUIRE

ROMAN

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Lidia Bodea
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Alina Dincă
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Livco Design

© HUMANITAS, 2021

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Zografi, Vlad
Supraviețuire / Vlad Zografi. – București: Humanitas, 2021
ISBN 978-973-50-7284-1
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Amelia Cerchez

„Mă uitam după tine în agitația, gălăgia și semiîntunericul barului subteran, vedeam numai figuri străine excitate de *muzici*, așa cum spui tu, deși eu nu înțeleg pluralul ăsta, muzica nu poate fi decât una singură, pluralul o degradează. Nu cunoșteam pe nimeni și m-am gândit atunci că asta e de fapt lumea ta, lumea în care încerc să intru, un infern cu aparențe cool. Am coborât ca Orfeu, convins că dacă ai fi vrut să urci pe scară după mine n-aș fi întors capul, credința mea e mai puternică decât credința lui Orfeu, deși nu știu să cânt din liră, nici să îmblânzesc fiarele, iar zeul meu dă semne de amnezie. Atmosfera devenea irespirabilă, bașii mă zguduiiau și mai tare pe măsură ce înaintam spre epicentrul luminat, unde patru indivizi rași în cap și cu lanțuri groase atârând de gât păreau să fi ajuns la apogeul crizei de epilepsie. M-am strecurat prin fața unei blonde planturoase, atent să nu-i ating sânii, era să dărâm un puști care trepida violent, m-am împiedicat, m-am ciocnit de un bărbos amenințător, m-am agățat de tipa de lângă el, mi-am cerut prosteste scuze, și atunci te-am văzut. Stăteai în margine, lipită de perete, păstrând un interval de siguranță față de public, participând și totuși neparticipând la spectacol, într-un amestec oscilant de interes și retractilitate. M-am apropiat de tine, iar când m-ai zărit nu ți-ai stăpânit o reacție nervoasă și ai întors capul spre scena improvizată, dar ai înțeles că nu puteai ignora prezența mea stânjenitoare. Mi-era imposibil să-ți vorbesc în gălăgia aia. Ți-am întins punga de plastic, o pungă oribilă, la repezeală nu găsisem alta, era un obiect ridicol, total nepotrivit cu un asemenea loc, ai ezitat, mi-ai făcut semn s-o păstrez, ai întors din nou capul spre scenă, eu am

insistat. Până la urmă, resemnată, ai primit-o. Ai rămas nelincită, ținând în mână cu stoicism punga. N-aveai nevoie să te uiți înăuntru, știai ce conține: timpul meu, unsprezece zile de când nu te văzusem, risipit într-un teanc gros de pagini umplute cu un scris dezordonat. “ E adevărat, la început mi-a fost greu să descifrez scrisul lui Darius, literele erau inegale, zburau în toate direcțiile, unele lipseau, altele apăreau deformat, mă ciocneam de cuvinte nedespărțite sau de lacune. Dar după ce am citit sute de pagini m-am obișnuit cu scrisul lui, am ajuns să corectez automat greșelile și să umplu golurile.

„Un monolog care înlocuia dialogul, unsprezece zile înghesuite într-o pungă de plastic oribilă atârând de tine în barul din subterană, ca și cum m-aș fi descărcat de povara lor, iar tu ai acceptat povara, disonanța, asimetria, și cred că n-ai aruncat punga în primul coș de gunoi care ți-a ieșit în cale, ai dus-o cu dârzenie acasă. “ Da, n-am aruncat nici una dintre paginile cu care m-a asaltat Darius timp de doi ani, rămânând victima unui joc în care intrasem din imprudență. Le-am așezat pe un raft în bibliotecă, apoi, când s-au adunat prea multe (o mie?, două?) le-am făcut loc în debara. De câteva ori m-am gândit totuși că ar trebui să scap de ele, se-adună gândacii, habar n-am de ce gândacii trag la hârtie, mă îndoiesc c-o mănâncă, au un fel de afinitate pentru ea. Dar mi-am învins spaima de gândaci. Oricum, sunt singurele scrisori pe care le-am primit vreodată. E uimitor faptul că Darius scria de mână scrisori lungi într-o vreme în care toate mesajele deveniseră deja electronic-laconice, prescurtate, cu emoticoane care exclud nuanțele, mesaje transmise instantaneu și așteptând un răspuns instantaneu, la fel de laconic și emoticonizat, direct, practic, fără cuvinte inutile. Asta m-a flatat, deși scrisorile, în fiecare literă a lor, erau un amestec insuportabil de patetism, tandrețe și ferocitate. Darius nu le punea la poștă, mi le dădea când ne întâlneam,

uneori teancul era subțire, îl îndoiam, încăpea la mine în geantă, alteori abia îl puteam căra.

„Ai adus la tine acasă unsprezece zile, un timp care între timp a murit, citind i-ai făcut pe cont propriu autopsia, având acces doar la imprecizia cu care am reușit să fur ceva din substanța lui. Numai că în clipa asta îți scriu din nou. Clipa asta în care mă gândesc la tine se dizolvă, se pierde pentru amândoi, tu n-o cunoști și n-ai s-o cunoști decât sub o formă aproximativă, sărăcită, mincinoasă, eu o degradez involuntar în amintire, iar amintirile sunt vagi, sunt ambigue, sunt interpretabile, pe când clipa tocmai trăită n-a fost nici vagă, nici ambiguă, nici interpretabilă. Clipa asta în care nu pot ajunge la tine încremenește în literele mele nervoase.“ Fiecare cuvânt era o somație, mă simțeam șantajată de paranoia lui. I-am spus odată că numele i se potrivește, seamănă cu un prinț persan, observația mea nevinovată voia să întreprună o tăcere, și el a explodat: „În toate războaiele imaginabile sunt de partea grecilor, nu a perșilor!“ Lua orice lucru în serios, indiferent ce-i spuneam, analiza până la epuizare. Mă obosea. Și totuși i-am păstrat scrisorile. Nu le mai citisem din momentul în care munca mea alături de Naka a făcut imposibilă continuarea relației noastre – *relație* are un sens atât de vast, încât acoperă și ce mi s-a întâmplat vreme de doi ani. O singură dată l-am lăsat să mă sărute pe buze, a durat puțin, când a încercat mai mult, cu limba, l-am respins. Ne întâlneam prin cafenele, mereu la insistențele lui, stăteam de vorbă o oră, două, nu pot spune că-mi plăcea, îmi gădila orgoliul și mă incita, Darius era o bizarerie în traseul incert al vieții mele, o paranteză înduioșătoare, asta dacă reușeam să-i deturnez excesele spre subiecte de conversație neutre. Atunci se lansa în teorii aiuritoare pe care nu reușeam să le urmăresc, dar mimam interesul și priveam ca un fizionomist expresiile succesive de pe chipul lui persan, așa cum vezi la actorii începători care vor să sublinieze

totul, însă Darius n-avea nimic teatral, era timid și introvertit. Când l-am anunțat că relația noastră se încheie, urma să plec în Finlanda pentru multă vreme (de fapt, am stat doar o săptămână), a rămas tăcut privind-mă în ochi și încercând să înțeleagă ceva ce depășea orizontul lui, iar eu i-am înfruntat privirea cu demnitatea pe care mi-o dădea încrederea în arta lui Naka. Apoi s-a ridicat, a lăsat pe masă banii pentru două cafele și a plecat. Nu-i mai citisem scrierile, dar mă izbeam de teancul din debara de fiecare dată când luam vechiul aspirator sau scoțeam printre perechile de pantofi uzați. De data asta, îndemnul lui Naka de a căuta pe Youtube un filmuleț cu niște muzicieni iranieni a făcut să-mi alunece gândul spre Darius. Am deschis ușa de la debara, pe teanc se depusese praful (cum naiba intră praful acolo?), și am desprins câteva foi.

„Am în față strălucirea acestei clipe și n-o pot face să ajungă la tine indiferent ce cuvinte aș mângăli. Nu văd nici o culoare, văd doar o strălucire intensă, dacă aș ține ochii larg deschiși, aș orbi. Trecutul, în schimb, e o fotografie pe care o colorezi și recolorezi întruna. Evadând din clipa mea în clipa ta în care citești, sărind peste un decalaj monstruos, simt cum îmi colorezi clipa fără să-ți dai seama că n-ai la dispoziție decât culori artificiale, toate culorile trecutului în care mă închizi, în care m-am închis scriindu-ți, sunt artificiale. Numai prezentul există, Amelia, viața noastră ar trebui să fie o strălucire continuă, fluxul orbitor al conștiinței acute, nimic artificial, nimic intoxicat de obișnuință și nostalgia, asta încerc eu să-ți spun prin maculatura mea deja înghețată, colorată mincinos. Totul se întâmplă chiar acum, restul nu contează...”

S-a auzit melodia interfonului. M-am ridicat, m-am dus în vestibul, am apăsat pe buton. „Sunt eu, Claudia, am ajuns puțin mai devreme, scuză-mă, eram în apropiere...” M-am uitat la ceas: cu o jumătate de oră mai devreme! Putea măcar să mă prevină. Paginile lui Darius zăceau răspândite

impudic pe masă. Mă contaminaseră cu un virus la care organismul meu nu era imun, am vrut să le strâng și să le ascund, dar mă pocnise o lentoare suspectă.

„Arată-mi-l“, a spus Claudia când a intrat. În primul moment n-am înțeles, uitasem că venise să vadă aspiratorul-robot, investiția mea excentrică despre care aflase de la Alex. „Nu te știam gospodină“, i-am zis. „Tocmai de asta“, și a zâmbit elegant. I-au căzut ochii pe paginile lui Darius. „Ce scris îngrozitor!“ „Sunt niște propuneri de scenariu“, am spus indiferentă. Am întrebat-o dacă vrea o cafea, a acceptat din politețe, și-a trântit geanta verde pe masă, lângă scrisori, și s-a așezat în fotoliu. M-am dus la bucătărie temându-mă că în absența mea Claudia ar putea încerca să descifreze scrisul lui Darius. Când m-am întors, își cerceta mesajele din telefon. „Hai, arată-mi-l. Cum spuneați că-l cheamă?“ „Ieremia.“ „De ce Ieremia?“ „Ca să am un servitor cu nume neaoș românesc, puțin vetust.“ „Și i l-am arătat. Un disc alb, gros de nici zece centimetri, o protuberanță spre centru, trei butoane luminoase aproape de margine, suprafața laterală formată din două jumătăți de cilindru egale. „Dă-i drumul.“ Ieremia a început să se miște încet, tatonând terenul și scoțând un huruit mai slab decât al vechiului aspirator. „Seamănă cu un gândac uriaș“, a zis Claudia. M-am înfuriat: „Unde ai mai văzut tu gândac alb?“ Ieremia s-a lovit încet, cu partea frontală, de piciorul canapelei, l-a ocolit rotindu-se și s-a băgat dedesubt. „Am mișcat canapeaua, de asta e dezorientat. Cunoaște planul casei, îl are în memorie...“ „Și când se descarcă?“ „Se duce singur la baza de încărcare.“ Ieremia a ieșit de sub canapea, urmărit de privirea fascinată a Claudiei.

„Vrei să-ți cumperi și tu?“ am întrebat-o, dar nu m-a auzit. Pe Alex îl știam zgârcit, cum o să-l convingă să dea bani pe-așa ceva? Unul dintre avantajele situației de femeie nemăritată la patruzeci de ani (în privința asta am suportat reproșurile alor mei și după ce s-au despărțit) e că n-am de

dat socoteală nimănui pentru felul în care îmi cheltuiesc banii. Spre cinstea lui, Alex nu m-a bătut niciodată la cap cu măritișul, el avea treizeci și doi de ani, era deja însurat când părinții noștri au divorțat, și cred că a suferit mai mult decât mine, dar n-a lăsat să se vadă. Deși e cu opt ani mai mare, am avut mereu un ascendent asupra lui, eu eram copilul răsfățat, m-am bucurat de toată atenția maică-mii, dădeam spectacole de precocitate, el era retras. „Femeile sunt mai inteligente decât bărbații“, spunea mama privind-l în ochi, iar până să-l cunosc pe Naka am fost convinsă că așa e. Poate chiar așa e, uneori mi se pare că Naka nu-i decât un escroc diabolic de talentat. Dar asta nu schimbă nimic.

„Ridică picioarele“, am zis. Claudia și-a ridicat picioarele, mi-am ridicat și eu picioarele, Ieremia a trecut pe sub noi și s-a îndepărtat. „Ce mai face Sabin?“ am întrebat. „Mi-e greu să stau de vorbă cu el, habar n-am ce-i în capul lui. Alex și cu mine am vrut să-l lăsăm să se dezvolte liber, acum încep să regret. Are viața lui secretă...“ „Toți avem viața noastră secretă“, am zis eu. „Bine, dar Sabin e un copil!“ „Are șaișpe ani.“ „Șapteșpe“, a zis Claudia și s-a apucat să-mi expună motivele ei de îngrijorare, urmărindu-l cu privirea pe Ieremia care-și vedea de treabă. Contaminată cu virusul Darius, n-aveam puterea s-o întrerup. Stătea tolănită în fotoliu, picior peste picior, îi admiram silueta, arăta ca-n ziua nunții cu Alex – o căsnicie pe care n-am înțeles-o niciodată (poți înțelege vreo căsnicie?), dar părea să reziste cu bine, intrase într-un echilibru stabil: Alex rămânea prins în calculele lui, ea, care mi-a lăsat mereu impresia că vrea mai mult de la viață, își consuma energia sufocându-l pe Sabin. În ziua nunții, taică-meu, despre ale cărui aventuri extraconjugale mama avea să afle curând, a zis: „Dau aur și primesc argint.“ Aurul era mintea lui Alex, pe-atunci promitea enorm, între timp cred că s-a devalorizat, argintul erau banii părinților Claudiei, care între timp au dispărut. M-am revoltat când l-am auzit pe tata, mi se părea vulgar și meschin. „Ești lamen-

tabil“, i-am zis – *lamentabil* era un cuvânt care-mi plăcea foarte mult, îl foloseam de câte ori aveam ocazia. Imediat după nuntă, Alex și Claudia au plecat în voiaj la Veneția, pe urmă, cât a fost el invitat la Trieste, s-au mai plimbat prin Italia, dar când Alex a primit postul la institut s-au întors definitiv în țară. Claudia voia să călătorească, Alex avea mult de lucru – și s-a născut Sabin.

„Mi se pare un băiat absolut normal“, am apucat în fine să zic. Claudia a dat din cap sceptică, s-a ridicat, a intrat fără să-mi ceară voie în dormitor, m-am dus după ea, nu suport să-mi fie violată intimitatea, noroc că apucasem să strâng rufele și să le arunc în mașina de spălat, totuși cearșaful zăcea răsucit ca un șarpe, iar perna mare era pe jos. Ieremia muncea sub pat. L-am așteptat amândouă în tăcere să iasă. „Îmi cumpăr și eu“, a hotărât Claudia. Și-a luat geanta imensă (ce-o fi ducând în ea?) de lângă scrisorile lui Darius, ne-am îmbrățișat mecanic și a plecat. Efectul virusului se dispase. M-am uitat la scrisori – n-am văzut decât niște hârtii provenind dintr-o viață care mi-era străină. Le-am strâns, le-am așezat în debara peste teancul prăfuit. Vechiul aspirator, burtos, cu maț lung, tijă argintie și perie tocită, mi-a trezit compasiunea ironică, și mi-am adus aminte că nu mai vorbisem de mult cu maică-mea. Ezitam, n-aveam chef s-o aud pentru a suta mia oară cum se lamentează. Totuși, am sunat-o. „Sigur e de la ficat“, mi-a spus. Ce anume era de la ficat n-am înțeles, dar n-avea rost s-o contrazic sau să-i cer explicații, ipohondră e de când o știu, am lăsat-o să turuie. „Și tu?“ m-a întrebat la urmă. „Sunt bine.“ În ultima vreme încerca să mascheze decepția pe care i-o provocam, a evitat și de data asta o discuție despre destinul meu minunat de care am avut inconștiența să nu mă las purtată.

Am deschis laptopul, trebuia să văd pe Youtube trioul de muzicieni iranieni. Un tip chel și gras bătea în tobă cu o dexteritate greu de bănuț dacă te uitai la degetele lui butucănoase, un bărbos care își dădea mereu capul pe spate